

بررسی کمی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران

اسماعیل ناصری^۱

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی وضعیت کمی دانش‌آموختگان رشته روان‌شناسی انجام شد. در این پژوهش از روش اسنادی استفاده شد. در این ارتباط آمار آموزش عالی ایران - معتبرترین سند در این حوزه که توسط مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی ایران از سال تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹ تا سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ منتشر شده است - مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان دادند در ۴۷ سال تحصیلی گذشته تقریباً تعداد ۲۱،۱۸۶۱ نفر از مجموع گرایش‌های روان‌شناسی دانش‌آموخته شدند که تقریباً ۸ درصد از کل دانش‌آموختگان علوم انسانی در سه مقطع تحصیلی کارشناسی، ارشد و دکتری را به خود اختصاص داده‌اند. مجموع تعداد زنان دانش‌آموخته روان‌شناسی سه برابر دانش‌آموختگان مرد است و در مجموع ۷۵ درصد از دانش‌آموختگان روان‌شناسی را زنان تشکیل می‌دهند. این برتری در هر سه مقطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری است. این برتری به‌ویژه در مقطع کارشناسی است و دانش‌آموختگان زن در این مقطع بیش از ۳/۵ برابر دانش‌آموختگان مرد هستند. دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکتری به ترتیب ۶۹ درصد، ۳۰ درصد و ۱ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص داده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد روان‌شناسی از رشته‌های دانشگاهی محبوب در بین دانشجویان به‌ویژه زنان است و از رشد کمی بسیار چشمگیری به‌ویژه در مقطع کارشناسی برخوردار بوده است.

واژه‌های کلیدی: روان‌شناسی، دانش‌آموختگان، وضعیت کمی، روش اسنادی.

۱. استادیار، گروه روان‌شناسی و علم‌النفس، پژوهشکده اخلاق و تربیت، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران (e.naseri@ihcs.ac.ir)

A Quantitative Study of Psychology Graduates in Iran

Esmail Naseri¹

Abstract

The aim of this study was to investigate the quantitative status of psychology graduates. In this research, the documentary method was used. In this regard, the statistics of Iranian higher education, which is the most authoritative document in this field and has been published by the Iranian Institute of Higher Education Research and Planning from the academic year 1348-49 to the academic year 1399-1400 were reviewed and analyzed. Findings showed that in the last 47 academic years, approximately 211,1861 people were educated from the total number of psychology majors, which is approximately 8% of the total humanities graduates in the three bachelor's, master's and doctoral degrees. The total number of female psychology graduates is three times that of male graduates, and a total of 75% of psychology graduates are women. This is an advantage in all three levels of undergraduate, graduate and doctoral. This is especially true at the undergraduate level, where female graduates are more than 3.5 times as likely as male graduates. Psychology graduates in undergraduate, graduate and doctoral degrees accounted for 69%, 30% and 1% of the total psychology graduates, respectively. The results of this study show that psychology is one of the most popular academic disciplines among students, especially women, and has had a very significant quantitative growth, especially at the undergraduate level.

Keywords: psychology, graduates, quantitative status, documentary method.

1. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Ethics and Education, Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS), Tehran, Iran. e.naseri@ihcs.ac.ir (Corresponding Author).

مقدمه

روان‌شناسی که در پذیرفته‌ترین تعریف خود، مطالعه علمی رفتار و فرایندهای ذهنی است (نولن-هوکسما^۱ و همکاران، ۲۰۱۵) یکی از علوم اثرگذار بر زندگی افراد در جهان امروز است. در جوامع توسعه‌یافته به شکل چشمگیری نتایج پژوهش‌های روان‌شناختی در بخش‌های گوناگون از جمله آموزش و پرورش، سلامت، مدیریت، و صنعت مورد استفاده قرار می‌گیرند (شولتز و شولتز^۲، ۲۰۱۶). زمینه‌های گوناگون مورد مطالعه روان‌شناسان از جمله تحول انسان، احساس و ادراک، انگیزش و هیجان، اندیشه و زبان، هوش و یادگیری، و شخصیت (گریگز و جکسون^۳، ۲۰۱۹)، و همچنین گستره چشمگیر گرایش‌های روان‌شناسی (انجمن روان‌شناسی آمریکا^۴، ۲۰۱۹) و به دنبال آن حرفه‌های گوناگونی که روان‌شناسان می‌توانند در آن‌ها مشغول به کار شوند (کاتر و مورگان^۵، ۲۰۱۰) موجب افزایش مطلوبیت حرفه‌های روان‌شناسی شده است به گونه‌ای که در آمریکا، کانادا و اروپا از محبوب‌ترین تخصص‌هاست (کالات^۶، ۲۰۱۳). برای نمونه، در سال تحصیلی ۲۰۱۷-۲۰۱۸ تعداد ۱۵۰,۵۴۸ نفر دانشجوی روان‌شناسی در سه مقطع کارشناسی (۱۱۶,۴۳۲ نفر)، کارشناسی ارشد (۲۷,۸۴۱ نفر) و دکتری (۶,۲۷۵ نفر) از مؤسسات آموزش عالی ایالات متحده آمریکا، دانش‌آموخته شده‌اند که در مقایسه با سال تحصیلی ۲۰۰۷-۲۰۰۸، از رشد ۱۸/۵ درصدی برخوردار بوده است. نکته چشمگیر دیگر اینکه از بین مجموع مدارک کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری اعطاشده در این سال تحصیلی، مدارک روان‌شناسی از جهت تعداد به ترتیب در رتبه‌های ششم، پنجم و ششم بوده است (وزارت آموزش ایالات متحده^۷، ۲۰۱۹). در ایران نیز آمارهای آموزش عالی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی نشان می‌دهند که رشته روان‌شناسی از محبوب‌ترین رشته‌های دانشگاهی گروه علوم انسانی در دهه ۱۳۹۰ بوده است و در حال حاضر جمعیت چشمگیری از افراد مشغول به تحصیل در یکی از گرایش‌های این رشته دانشگاهی هستند و می‌توان از این علاقه‌مندی به رونق روان‌شناسی در ایران یاد کرد. در دفترچه انتخاب رشته کنکور کارشناسی سال ۱۳۹۶، رشته روان‌شناسی بعد از حقوق پرمقاصی‌ترین رشته برای انتخاب، معرفی شده است. همچنین به نظر می‌رسد در

1. Nolen-Hoeksema
2. Schultz & Schultz
3. Griggs & Jackson
4. American Psychological Association
5. Kuther & Morgan
6. Kalat
7. U.S. Department of Education

کنار ظرفیت‌های نهفته روان‌شناسی، گسترش چشمگیر مؤسسات آموزش عالی در دو دهه گذشته در ایران، نیز سهم پررنگی در افزایش بی‌رویه تعداد دانش‌جویان و دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران داشته است (انجمن روان‌شناسی ایران، ۱۳۸۸)، به گونه‌ای که به احتمال زیاد نامتناسب با نیازهای جامعه بوده است. گسترش کمی نظام آموزش عالی بدون توجه به ظرفیت‌های موجود و توان بافت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه، کاهش کیفیت نظام آموزش عالی را سبب شده است. بهبود مستمر کیفیت نیازمند ارزشیابی مستمر است. نظام دانشگاهی بایستی به‌طور مستمر به قضاوت درباره مطلوبیت عوامل درون‌داد، فرایند و برون‌داد خود پردازد و حاصل آن جهت بهبود امور (آموزشی، پژوهشی و عرضه خدمات تخصصی به جامعه) مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان قرار گیرد (رحمانی و فتحی و اجارگاه، ۱۳۸۷). با توجه به نقش ارزیابی در ارتقای کیفیت نظام آموزش عالی، بیشتر نظام‌های آموزش عالی تلاش مستمری برای تعیین و تضمین کیفیت برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی خود با توسل به الگوهای ارزیابی، به عمل می‌آورند که می‌توان به الگوی اعتبارسنجی^۱ اشاره کرد که کاربرد وسیع‌تری در آموزش عالی دارد. الگوی اعتبارسنجی مترادف با ارزشیابی بیرونی است. این نوع ارزشیابی فرایندی است که از طریق آن مؤسسه آموزشی به واسطه صلاحیت‌های تشکیل‌دهنده‌اش به وسیله نهادی بیرونی معتبر شناخته می‌شود. هدف این فرایند آن است که کیفیت مؤسسه‌های آموزشی را گواهی کند و آن‌ها را در بهبود امورشان یاری دهد (مصلح امیردهی و همکاران، ۱۳۹۵). اعتبارسنجی فرایند رسمی است که از طریق آن، نهاد یا اداره معین، به ارزیابی و تأیید یک مؤسسه یا برنامه مطالعاتی می‌پردازد و التزام آن‌ها را به استانداردهای از پیش تعیین شده بررسی می‌کند (انجمن روان‌شناسی آمریکا، ۲۰۱۵). در بین ملاک‌های اعتبارسنجی مؤسسات آموزش عالی، وضعیت کمی دانش‌آموختگان و به عبارت دقیق‌تر بررسی توزیع و ترکیب دانش‌آموختگان با نشانگرهای نسبت دانش‌آموختگان گروه‌های تحصیلی به کل دانش‌آموختگان و تعداد دانش‌آموختگان در هر مقطع و رشته تحصیلی نیز از ملاک‌های اعتبارسنجی نظام آموزش عالی در ایران هستند (عباس‌پور و همکاران، ۱۳۹۴). این پژوهش با هدف بررسی وضعیت کمی دانش‌آموختگان روان‌شناسی از زمان انتشار نخستین گزارش آمار آموزش عالی ایران در سال تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹ تا آخرین گزارش آمار آموزش عالی ایران در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ انجام شد. در این ارتباط این پرسش‌ها مطرح شدند که وضعیت کمی

دانش آموختگان روان‌شناسی از زمان انتشار نخستین گزارش‌های آمار آموزش عالی ایران تا به امروز چه روندی داشته است؟ توزیع فراوانی دانش آموختگان روان‌شناسی در هر دو جنس چگونه است؟ و توزیع فراوانی دانش آموختگان روان‌شناسی نسبت به دیگر دانش آموختگان علوم انسانی چگونه است؟

روش

در این مطالعه برای پاسخ‌گویی به پرسش‌ها از روش پژوهش اسنادی^۱ استفاده شد. اسناد می‌توانند منبع اصلی داده‌ها در هر پژوهش باشند (مریم و تیزدل، ۲۰۱۶). به‌کارگیری روش پژوهش اسنادی یکی از ویژگی‌های عمده روش‌شناختی در پژوهش‌های علوم انسانی به‌شمار می‌رود. در روش اسنادی پژوهشگر تلاش می‌کند تا با استفاده نظام‌مند و منظم از داده‌های اسنادی به کشف، استخراج، طبقه‌بندی و ارزیابی مطالب مرتبط با موضوع پژوهش خود اقدام کند. هنگامی که نمی‌توان در جامعه جمع‌آوری داده‌ها، مستقیماً به میدان وارد شد و به مصاحبه یا مشاهده پرداخت، روش اسنادی می‌تواند بخشی از داده‌های پیشین را در اختیار ما قرار دهد، هم به‌عنوان روشی مستقل و هم به‌عنوان فنی مکمل برای برخی دیگر از روش‌های پژوهش. این روش صرفاً با مفاهیم سروکار ندارد و تفسیر آمارها به‌لحاظ نظری نیز مورد توجه است. هر پژوهش می‌تواند تماماً بر اساس مراحل اجرای روش اسنادی طراحی شود (صادقی فسایی و عرفان‌منش، ۱۳۹۴). در این ارتباط به آمار آموزش عالی ایران مراجعه شد که معتبرترین سند در این حوزه در کشور است و توسط مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی از سال تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹ منتشر می‌شود.

یافته‌ها

با مراجعه به اسناد منتشرشده آمار آموزش عالی ایران از سال تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹ تا سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰، وضعیت کمی دانش آموختگان روان‌شناسی در ۴۷ سال تحصیلی بررسی شد. پیش از نمایش آمار، بیان چند یافته مهم به‌دست آمده از مطالعه آمار دانش آموختگان روان‌شناسی در ایران ضروری است. یافته نخست اینکه در نخستین آمار منتشرشده آموزش عالی در سال تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹، وضعیت دانش آموختگان در سال

1. documentary Research
2. Merriam & Tisdell

تحصیلی ۱۳۴۷-۱۳۴۸ گزارش نشده است. یافته دوم، در حالی که مستندات نشان می‌دهند نخستین دوره‌های دانشگاهی روان‌شناسی در ایران در دو مقطع کارشناسی ارشد و کارشناسی به ترتیب در سال ۱۳۴۱ و ۱۳۴۲ در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران راه‌اندازی شده است (محبوبی اردکانی، ۱۳۵۰؛ انجمن روان‌شناسی ایران، ۱۳۸۸)، به عبارت دیگر آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در بازه زمانی ۱۳۴۴ تا ۱۳۴۷ موجود نیست. یافته سوم لحاظ نشدن آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در دانشگاه آزاد اسلامی در بازه زمانی ۱۳۶۳ تا ۱۳۸۳ در مستندات آمار آموزش عالی ایران است. دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۶۳ دوره کارشناسی روان‌شناسی بالینی را در واحد رودهن راه‌اندازی کرد و احتمالاً تا پیش از راه‌اندازی دوره روان‌شناسی در دانشگاه پیام نور، رتبه نخست را در پذیرش دانشجویان روان‌شناسی در ایران داشته است، اما متأسفانه به دلایل نامعلومی گزارشی از آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در این مؤسسه آموزشی پیش از سال ۱۳۸۵ در مستندات مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی موجود نیست. دو نکته دیگر اینکه در آمار آموزش عالی ایران به آمار دانش‌آموختگان در مقطع کاردانی هم اشاره شده است که با توجه با تعریف نشدن دوره‌های روان‌شناسی در مقطع کاردانی، آمار این مقطع تحصیلی (مجموع ۹۸۲ نفر) از آمار کلی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در همه سال‌های تحصیلی حذف شد. همچنین در هر سال تحصیلی، برای محاسبه نسبت دانش‌آموختگان روان‌شناسی به دانش‌آموختگان گروه علوم انسانی، آمار دانش‌آموختگان گروه علوم انسانی در مقطع کاردانی حذف و آمار مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی محاسبه شد. همچنین به دلیل انقلاب فرهنگی و تعطیلی مؤسسات آموزش عالی در سال ۱۳۵۹، آمار آموزش عالی در سال تحصیلی ۱۳۵۹-۱۳۶۰ و به دلایل نامعلومی در سال تحصیلی ۱۳۶۸-۱۳۶۹ منتشر نشده است و بنابراین آمار دانش‌آموختگان مؤسسات آموزش عالی در دو سال تحصیلی ۱۳۵۸-۱۳۵۹ و ۱۳۶۷-۱۳۶۸ موجود نیست.

آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۴۰

نخستین آمار مستند دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران مرتبط با سال تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹ است که در آمار آموزش عالی ایران در سال تحصیلی ۱۳۴۹-۱۳۵۰ گردآوری و منتشر شد (جدول ۱). در این دو سال تحصیلی پایانی دهه ۱۳۴۰ شمسی تقریباً تعداد ۹۰۰ نفر از مجموع گرایش‌های روان‌شناسی دانش‌آموخته شدند که در مجموع ۱۳ درصد از کل

دانش‌آموختگان علوم انسانی را به خود اختصاص دادند. در این دو سال تحصیلی دانش‌آموختگان روان‌شناسی از جهت تعداد پس از رشته زبان و ادبیات انگلیسی در رتبه دوم و با اختلاف چشمگیر در مقایسه با دیگر رشته‌ها قرار داشتند. همچنین تعداد زنان دانش‌آموخته روان‌شناسی بیش از مردان و تقریباً دو برابر آن‌ها بوده است. به عبارت دیگر، روان‌شناسی از همان ابتدا، رشته‌ای جذاب و محبوب در بین دانشجویان به‌ویژه زنان بوده است. در این دو سال تحصیلی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقطع کارشناسی تقریباً ۹۷ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص دادند.

جدول ۱ آمار تقریبی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۴۰

سال تحصیلی	مقطع تحصیلی											
	کارشناسی			کارشناسی ارشد			دکتری تخصصی					
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن			
۱۳۴۸-۴۹	۲۴۰	۱۲۲	۳۶۲	۱۱	۱۳	۲۴	-	-	-	۲۵۱	۱۳۵	۳۸۶
۱۳۴۹-۵۰	۳۵۴	۱۶۰	۵۱۴	-	-	-	-	-	-	۳۵۴	۱۶۰	۵۱۴
جمع کل	۵۹۴	۲۸۲	۸۷۶	۱۱	۱۳	۲۴	-	-	-	۶۰۵	۲۹۵	۹۰۰

آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۵۰

در دهه ۱۳۵۰ تقریباً تعداد ۳,۷۱۵ نفر از مجموع گرایش‌های روان‌شناسی دانش‌آموخته شدند که تقریباً ۶/۵ درصد از کل دانش‌آموختگان علوم انسانی را به خود اختصاص دادند (جدول ۲). در سال تحصیلی ۱۳۵۳-۱۳۵۴ دانش‌آموختگان روان‌شناسی از جهت تعداد پس از دو رشته زبان و ادبیات انگلیسی و زبان و ادبیات فارسی در رتبه سوم، در سال تحصیلی ۱۳۵۷-۱۳۵۸ و در بین ۲۷ رشته زیرگروه علوم انسانی پس از سه رشته زبان و ادبیات انگلیسی، زبان و ادبیات فارسی، و علوم انسانی (مقطع فوق دیپلم) در رتبه چهارم و در دیگر سال‌های تحصیلی این دهه پس از رشته زبان و ادبیات انگلیسی در رتبه دوم و با اختلاف چشمگیر در مقایسه با دیگر رشته‌ها قرار داشتند. همچنین تعداد زنان دانش‌آموخته روان‌شناسی در این دهه در هر دو مقطع تحصیلی همواره بیش از مردان بوده است. در این دهه نیز، روان‌شناسی، رشته‌ای جذاب و محبوب در بین دانشجویان به‌ویژه زنان بوده است. تعداد دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقایسه با دو سال تحصیلی پایانی دهه ۱۳۴۰، رشدی

۳۱۲ درصدی داشته است که رقمی چشمگیر است. مانند دو سال تحصیلی پایانی دهه ۱۳۴۰ در این دهه نیز دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقطع کارشناسی تقریباً ۹۷ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص دادند (نمودار ۱).

جدول ۲ آمار تقریبی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۵۰

سال تحصیلی	مقطع تحصیلی								
	کارشناسی			دکتری تخصصی			جمع کل		
	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع
۱۳۵۰-۵۱	۳۴۰	۲۰۶	۵۴۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳۵۱-۵۲	۳۲۵	۱۶۸	۴۹۳	۰	۰	۰	۲	۲	۴
۱۳۵۲-۵۳	۳۱۵	۱۶۸	۴۸۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳۵۳-۵۴	۳۸۸	۱۹۸	۵۸۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳۵۴-۵۵	۱۷۳	۱۶۹	۳۴۲	۳۴	۱۲	۴۶	۰	۰	۰
۱۳۵۵-۵۶	۳۱۶	۱۷۱	۴۸۷	۱۵	۱۰	۲۵	۰	۰	۰
۱۳۵۶-۵۷	۲۶۷	۱۲۰	۳۸۶	۵	۵	۱۰	۰	۰	۰
۱۳۵۷-۵۸	۱۷۴	۱۲۹	۳۰۳	۴	۲	۶	۰	۰	۰
جمع کل	۲۲۹۸	۱۳۲۹	۳۶۲۶	۵۸	۳۱	۸۹	۰	۰	۰

نمودار ۱ وضعیت کمی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه پنجاه

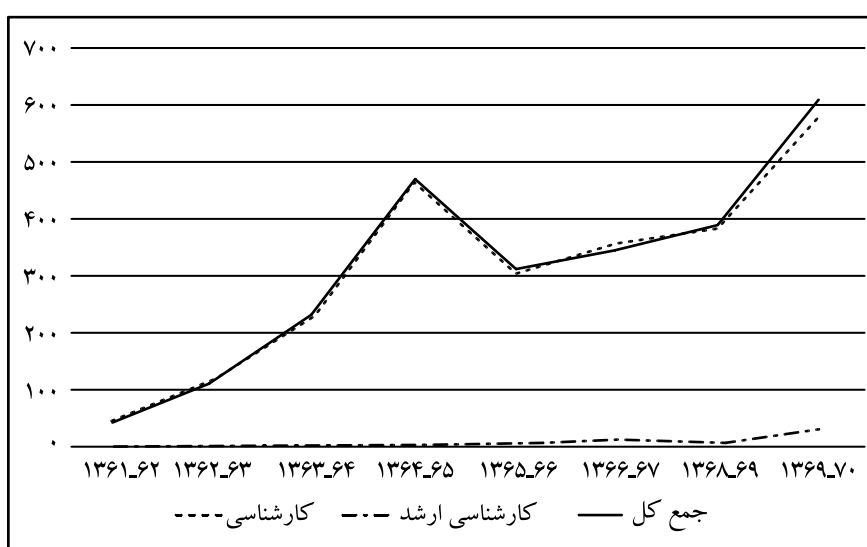
آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۶۰

پس از انقلاب اسلامی نخستین آمار منتشرشده دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در ابتدای دهه ۱۳۶۰ و مرتبط با سال تحصیلی ۱۳۶۱-۱۳۶۲ بود (جدول ۳). در دهه ۱۳۶۰ تقریباً تعداد ۲,۵۲۴ نفر از مجموع گرایش‌های روان‌شناسی دانش‌آموخته شدند که در مقایسه با دهه ۱۳۵۰، از کاهش تقریباً ۳۲ درصد برخوردار بوده است. با توجه به اینکه آمار کل دانش‌آموختگان گروه‌های آموزشی فقط در دو سال تحصیلی ۱۳۶۲-۱۳۶۳ و ۱۳۶۵-۱۳۶۶ گزارش شده است نمی‌توان برآورد نسبتاً دقیقی از نسبت دانش‌آموختگان روان‌شناسی به کل دانش‌آموختگان علوم انسانی در دهه ۱۳۶۰ ارائه کرد. در سال تحصیلی ۱۳۶۲-۱۳۶۳ دانش‌آموختگان روان‌شناسی ۹ درصد از کل دانش‌آموختگان علوم انسانی را تشکیل می‌دادند و از جهت تعداد بعد از رشته زبان و ادبیات انگلیسی و زبان و ادبیات فارسی در رتبه سوم قرار داشتند. در سال تحصیلی ۱۳۶۵-۱۳۶۶ دانش‌آموختگان روان‌شناسی ۲۱ درصد از کل دانش‌آموختگان گروه علوم اجتماعی و رفتاری را تشکیل می‌دادند و از جهت تعداد در رتبه نخست این گروه قرار داشتند. در این دهه نیز تعداد زنان دانش‌آموخته روان‌شناسی بیش از مردان بوده است. هر چند کاهش تدریجی برتری تعداد دانش‌آموختگان زن در مقطع کارشناسی مشاهده می‌شود به گونه‌ای که در آخرین سال تحصیلی این دهه، دانش‌آموختگان مرد از جهت تعداد غلبه پیدا می‌کنند. همچنین در این دهه،

جدول ۳ آمار تقریبی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۶۰

سال تحصیلی	مقطع تحصیلی								
	کارشناسی			کارشناسی ارشد			دکتری تخصصی		
	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع
۱۳۶۱-۶۲	۲۷	۱۷	۴۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳۶۲-۶۳	۷۴	۴۳	۱۱۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳۶۳-۶۴	۱۵۳	۷۹	۲۳۲	۳	۳	۶	۰	۰	۰
۱۳۶۴-۶۵	۲۷۶	۱۹۱	۴۶۷	۳	۰	۳	۰	۰	۰
۱۳۶۵-۶۶	۱۹۰	۱۱۸	۳۰۸	۱	۵	۶	۰	۰	۰
۱۳۶۶-۶۷	۱۸۷	۱۴۸	۳۵۵	۴	۸	۱۲	۰	۰	۰
۱۳۶۸-۶۹	۲۰۴	۱۷۹	۳۸۳	۲	۵	۷	۰	۰	۰
۱۳۶۹-۷۰	۲۸۳	۲۹۴	۵۷۷	۷	۲۲	۲۹	۰	۰	۰
جمع کل	۱۳۹۴	۱۰۶۹	۲۴۸۳	۲۰	۴۳	۶۳	۰	۰	۰

در مقطع کارشناسی ارشد در مجموع تعداد دانش‌آموختگان مرد به شکل معناداری بیشتر از دانش‌آموختگان زن بوده است. در این دهه دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقطع کارشناسی تقریباً ۹۸ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص دادند (نمودار ۲).

نمودار ۲ وضعیت کمی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه شصت

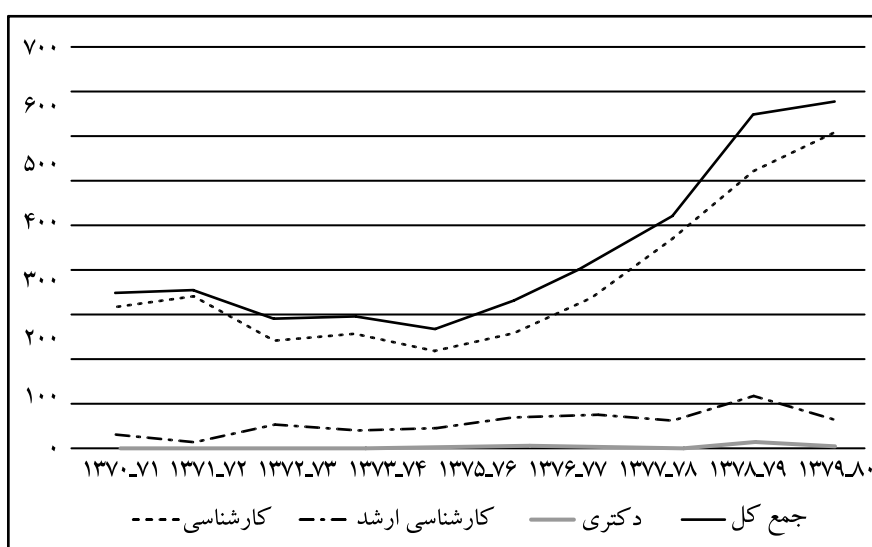
آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۷۰

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود در دهه ۱۳۷۰ تقریباً تعداد ۸,۷۴۸ نفر از مجموع گرایش‌های روان‌شناسی دانش‌آموخته شدند که در مجموع ۲/۵۶ درصد از کل دانش‌آموختگان علوم انسانی را در سه مقطع تحصیلی کارشناسی، ارشد و دکتری در این دهه به خود اختصاص دادند. مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی در این دهه در مقایسه با دهه ۱۳۴۰، ۱۳۵۰ و ۱۳۶۰، به ترتیب از افزایش ۸۷۲ درصدی، ۱۳۵ درصدی و ۲۴۶ درصدی برخوردار بوده است. در این دهه تعداد زنان دانش‌آموخته روان‌شناسی در مقطع کارشناسی بیش از مردان بوده است، اما در مقاطع تحصیلات تکمیلی، از جهت تعداد، دانش‌آموختگان مرد به شکل معناداری برتری داشته‌اند. هرچند در مجموع، تعداد دانش‌آموختگان زن و مرد تقریباً برابر بوده است. در این دهه دانش‌آموختگان روان‌شناسی

در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکتری به ترتیب ۸۶ درصد، ۱۳ درصد و ۱ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص دادند (نمودار ۳).

جدول ۴ آمار تقریبی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۷۰

سال تحصیلی	مقطع تحصیلی										
	کارشناسی			کارشناسی ارشد			دکتری تخصصی			جمع کل	
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	مرد	زن
۱۳۷۰-۷۱	۳۶۹	۲۶۷	۶۳۶	۱۴	۴۵	۵۹	۰	۰	۰	۳۱۲	۶۹۵
۱۳۷۱-۷۲	۳۵۰	۳۲۷	۶۷۷	۵	۲۶	۳۱	۰	۰	۰	۳۵۳	۷۰۸
۱۳۷۲-۷۳	۲۱۶	۲۶۷	۴۸۳	۲۶	۷۶	۱۰۲	۰	۰	۰	۳۴۳	۵۸۵
۱۳۷۳-۷۴	۲۳۰	۲۸۳	۵۱۳	۲۵	۵۵	۸۰	۰	۰	۰	۳۳۸	۵۹۳
۱۳۷۴-۷۵	۱۷۵	۲۶۵	۴۴۰	۳۱	۶۳	۹۴	۳	۲	۱	۳۳۰	۵۳۷
۱۳۷۵-۷۶	۲۵۱	۲۶۶	۵۱۷	۴۴	۹۵	۱۳۹	۶	۶	۰	۳۶۷	۶۶۲
۱۳۷۶-۷۷	۲۸۱	۴۰۱	۶۸۲	۵۹	۹۲	۱۵۱	۵	۴	۱	۴۹۷	۸۳۸
۱۳۷۷-۷۸	۵۳۰	۴۱۵	۹۴۵	۳۷	۸۹	۱۲۶	۳	۲	۱	۵۰۶	۱۰۴۷
۱۳۷۸-۷۹	۷۴۶	۴۹۶	۱۲۴۲	۷۸	۱۵۸	۲۳۶	۲۳	۱۲	۱۱	۶۶۶	۱۵۰۱
۱۳۷۹-۸۰	۸۳۴	۵۸۲	۱۴۱۶	۵۴	۷۷	۱۳۱	۸	۵	۳	۶۶۴	۱۵۵۵
جمع کل	۳۹۸۲	۳۵۶۹	۷۵۵۱	۳۷۳	۷۷۶	۱۱۴۹	۴۸	۳۱	۱۷	۴۳۷۶	۸۷۴۸

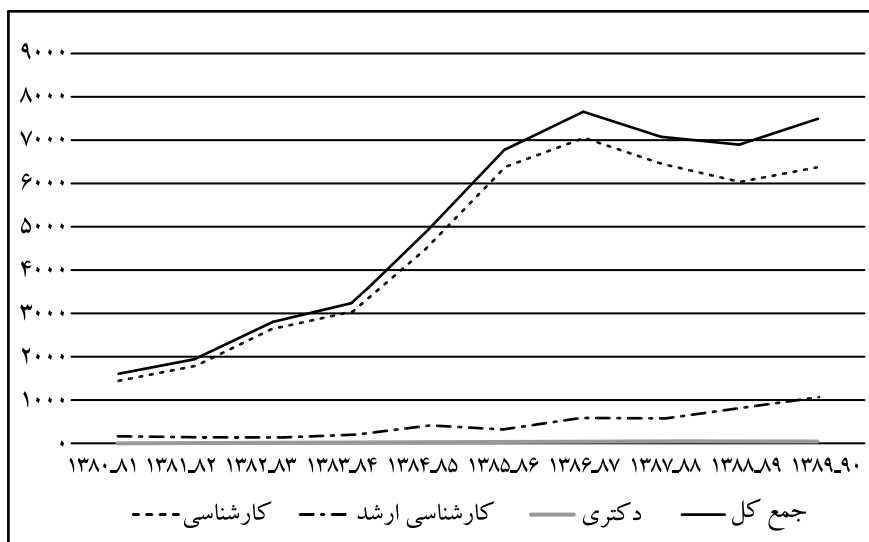
نمودار ۳ وضعیت کمی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه هفتاد

آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۸۰

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود در دهه ۱۳۸۰ تقریباً تعداد ۵۰,۲۰۲ نفر از مجموع گرایش‌های روان‌شناسی دانش‌آموخته شدند که در مجموع ۷ درصد از کل دانش‌آموختگان علوم انسانی در سه مقطع تحصیلی کارشناسی، ارشد و دکتری در این دهه را به خود اختصاص دادند که رقم چشمگیری است. مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی در این دهه در مقایسه با دهه ۱۳۴۰، ۱۳۵۰، ۱۳۶۰ و ۱۳۷۰، به ترتیب از افزایش ۵۴۷۸ درصد، ۱۲۵۱ درصد، ۱۸۸۸ درصد و ۴۷۳ درصد برخوردار بوده است. در این دهه مجموع تعداد زنان دانش‌آموخته روان‌شناسی بیش از سه برابر دانش‌آموختگان مرد است. این برتری در دو مقطع کارشناسی ارشد و به‌طور ویژه در مقطع کارشناسی بوده است، اما در مقطع دکتری از جهت تعداد دانش‌آموختگان مرد همانند دهه ۱۳۷۰ برتری داشته‌اند. در این دهه دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکتری به ترتیب ۹۰ درصد، ۹ درصد و ۱ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص دادند (نمودار ۴).

جدول ۵ آمار تقریبی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۸۰

سال تحصیلی	مقطع تحصیلی											
	کارشناسی			کارشناسی ارشد			دکتری تخصصی					
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن			
۱۳۸۰-۸۱	۸۸۸	۵۳۲	۱۴۲۰	۶۸	۷۹	۱۴۷	۳	۱۲	۱۵	۹۵۹	۶۲۳	۱۵۸۲
۱۳۸۱-۸۲	۱۲۶۱	۵۱۴	۱۷۷۵	۵۹	۷۶	۱۳۵	۵	۱۵	۲۰	۱۳۲۵	۶۰۵	۱۹۳۰
۱۳۸۲-۸۳	۱۸۵۹	۷۶۹	۲۶۲۸	۵۶	۶۴	۱۲۰	۶	۱۷	۲۳	۱۹۲۱	۸۵۰	۲۷۷۱
۱۳۸۳-۸۴	۲۲۲۹	۷۸۵	۳۰۱۴	۱۰۶	۶۸	۱۷۴	۲	۱۱	۱۳	۲۳۳۷	۸۶۴	۳۲۰۱
۱۳۸۴-۸۵	۳۴۸۹	۱۰۲۲	۴۵۱۱	۲۳۳	۱۴۰	۳۷۳	۱۸	۲۴	۴۲	۳۷۴۰	۱۱۸۶	۴۹۲۶
۱۳۸۵-۸۶	۴۹۴۴	۱۴۴۷	۶۳۹۱	۱۸۷	۱۲۸	۳۱۵	۲۰	۲۴	۴۴	۵۱۵۱	۱۵۹۹	۶۷۵۰
۱۳۸۶-۸۷	۵۵۴۱	۱۴۸۷	۷۰۲۸	۳۶۷	۱۹۷	۵۶۷	۲۱	۲۹	۵۰	۵۹۲۹	۱۷۱۳	۷۶۴۲
۱۳۸۷-۸۸	۵۱۲۴	۱۳۳۴	۶۴۵۸	۳۷۰	۱۸۰	۵۵۰	۱۱	۳۹	۵۰	۵۵۰۵	۱۵۵۳	۷۰۵۸
۱۳۸۸-۸۹	۴۹۰۲	۱۱۲۲	۶۰۲۴	۵۵۳	۲۳۹	۷۹۲	۱۸	۳۱	۴۹	۵۴۷۳	۱۳۹۲	۶۸۶۵
۱۳۸۹-۹۰	۵۰۱۲	۱۳۴۶	۶۳۵۸	۷۲۴	۳۴۰	۱۰۶۴	۱۹	۳۶	۵۵	۵۷۵۵	۱۷۲۲	۷۴۷۷
جمع کل	۳۵۲۴۹	۱۰۳۵۸	۴۵۶۰۷	۲۷۲۳	۱۵۱۱	۴۲۳۴	۱۲۳	۲۳۸	۳۶۱	۳۸۰۹۵	۱۲۱۰۷	۵۰۲۰۲

نمودار ۴ وضعیت کمی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه هشتاد

آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۹۰

همانطور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود در دهه ۱۳۹۰ تقریباً تعداد ۱۴۵,۷۹۹ نفر از مجموع گرایش‌های روان‌شناسی دانش‌آموخته شدند که در مجموع ۷ درصد از کل دانش‌آموختگان علوم انسانی در سه مقطع تحصیلی کارشناسی، ارشد و دکتری در این دهه را به خود اختصاص دادند که رقم چشمگیری است. مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی در این دهه در مقایسه با دهه ۱۳۴۰، ۱۳۵۰، ۱۳۶۰ و ۱۳۷۰، و ۱۳۸۰ به ترتیب از افزایش ۱۶۰۹۹ درصد، ۳۸۲۴ درصد، ۵۶۷۶ درصد، ۱۵۶۶ درصد و ۱۹۰ درصد برخوردار بوده است. در این دهه مجموع تعداد زنان دانش‌آموخته روان‌شناسی تقریباً ۳/۵ برابر دانش‌آموختگان مرد هستند. این برتری در هر سه مقطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری و به ترتیب ۴ برابر، ۳ برابر و ۱/۵ برابر دانش‌آموختگان مرد است. در این دهه دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکتری به ترتیب ۶۹ درصد، ۳۰ درصد و ۱ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص دادند (نمودار ۵). تعداد دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی ارشد در مقایسه با دهه ۱۳۸۰ از رشد ۹۲۵ درصد برخوردار است که بسیار افزایش چشمگیری است.

جدول ۶ آمار تقریبی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در دهه ۱۳۹۰

سال تحصیلی	مقطع تحصیلی								
	کارشناسی			کارشناسی ارشد			دکتری تخصصی		
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن
۱۳۹۰-۹۱	۱۲۶۹۹	۳۰۹۶	۱۵۷۹۵	۸۶۱	۴۶۱	۱۳۲۲	۲۹	۳۲	۶۱
۱۳۹۱-۹۲	۷۲۱۹	۱۷۶۷	۸۹۸۶	۱۳۹۵	۵۱۰	۱۸۶۹	۳۷	۲۷	۶۴
۱۳۹۲-۹۳	۷۶۲۵	۱۹۰۰	۹۵۲۵	۱۴۹۱	۶۴۵	۲۱۳۶	۴۲	۳۶	۷۸
۱۳۹۳-۹۴	۷۲۳۶	۲۰۹۶	۹۳۳۲	۲۷۵۶	۱۲۱۵	۳۹۷۱	۳۷	۴۷	۸۴
۱۳۹۴-۹۵	۸۸۴۴	۲۳۰۵	۱۱۱۴۹	۳۹۱۷	۱۷۵۱	۵۶۶۸	۴۷	۷۶	۱۲۳
۱۳۹۵-۹۶	۸۲۶۱	۲۴۱۴	۱۰۶۷۵	۶۵۹۹	۲۶۳۸	۹۲۳۷	۶۲	۱۲۶	۱۸۸
۱۳۹۶-۹۷	۹۲۱۳	۲۲۳۴	۱۱۴۴۷	۷۰۳۵	۲۴۷۶	۹۵۱۱	۱۳۹	۱۹۴	۳۳۳
۱۳۹۷-۹۸	۱۰۲۴۴	۲۱۵۳	۱۲۳۹۷	۵۳۴۵	۱۹۷۳	۷۳۱۸	۱۸۸	۲۴۸	۴۳۶
۱۳۹۸-۹۹	۹۴۴۹	۱۷۳۷	۱۱۱۸۶	۱۷۰۵	۶۹۳	۲۳۹۸	۸۴	۱۱۰	۱۹۴
جمع کل	۱۹۷۰۲۸۰۷۹۰	۱۰۰۴۹۲	۳۱۱۰۴	۱۲۳۶۲	۴۳۴۳۰	۸۹۶	۶۶۵	۱۵۶۱	۳۲۸۳
									۱۱۲۹۶
									۳۲۸۳
									۱۴۵۷۹۹
									۱
									۸

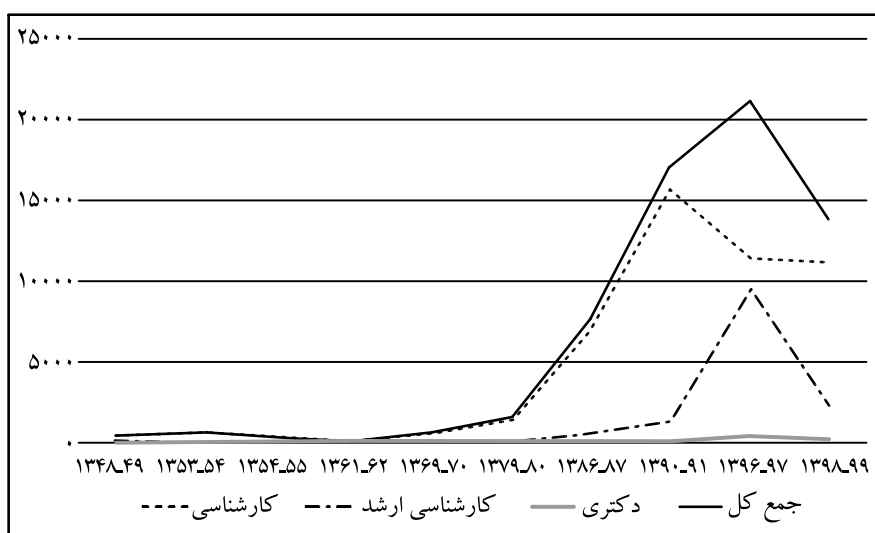

آمار کل دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران همانطور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود در ۴۷ سال تحصیلی تقریباً تعداد ۲۱۱،۸۶۱ نفر از

مجموع گرایش‌های روان‌شناسی دانش‌آموخته شدند که تقریباً ۸ درصد از کل دانش‌آموختگان علوم انسانی در سه مقطع تحصیلی کارشناسی، ارشد و دکتری در ۶ دهه اخیر به خود اختصاص داده‌اند که رقم چشمگیری است. مجموع تعداد زنان دانش‌آموخته روان‌شناسی سه برابر دانش‌آموختگان مرد است و در مجموع ۷۵ درصد از دانش‌آموختگان روان‌شناسی را زنان تشکیل می‌دهند. این برتری در هر سه مقطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری است. همانطور که مشاهده می‌شود این برتری به‌ویژه در مقطع کارشناسی است و دانش‌آموختگان زن در این مقطع بیش از ۳/۵ برابر دانش‌آموختگان مرد هستند. در ۶ دهه اخیر دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکتری به ترتیب ۶۹ درصد، ۳۰ درصد و ۱ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص داده‌اند (نمودار ۵).

جدول ۷ آمار کل تقریبی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران

جمع کل	مقطع تحصیلی			
	دکتری		کارشناسی ارشد	
	مرد	زن	مرد	زن
جمع کل	۱۳۹۸۰۹۱	۱۳۹۶۰۹۷	۱۳۸۶۰۸۷	۱۳۷۹۰۸۰
مرد	۱۶۰۶۳۵	۳۴۲۸۹	۱۴۷۳۶	۴۸۹۹۲
زن	۳۶۳۰۹	۱۲۴۳۰۷	۳۴۲۸۹	۱۰۳۶۰۳۶
جمع کل	۲۱۱۸۶۱	۵۲۰۸۱	۱۵۹۸۰۹	۱۹۷۰

نمودار ۵ وضعیت کمی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران

بحث و نتیجه‌گیری

روان‌شناسی از محبوب‌ترین تخصص‌ها در آمریکا، کانادا، اروپاست و در زمره مشاغل با چشم‌انداز روشن^۱ در چند سال آینده محسوب می‌شود. برای مثال اداره آمار کار ایالات متحده^۲ پیش‌بینی کرده است که اشتغال روان‌شناسان به‌طور کلی بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ به میزان ۱۹ درصد رشد خواهد کرد که بسیار سریع‌تر از میانگین رشد ۷ درصد پیش‌بینی شده برای همه مشاغل در آمریکا است (کلی^۳، ۲۰۱۷). در ایران نیز آمارهای سالانه مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی از سال تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹ تا سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ نشان می‌دهند که رشته روان‌شناسی از محبوب‌ترین رشته‌های دانشگاهی گروه علوم انسانی بوده است و می‌توان از این علاقه‌مندی به رونق روان‌شناسی در ایران به‌ویژه در دهه ۱۳۹۰ یاد کرد. آمار آموزش عالی در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ نشان می‌دهد که تعداد ۱۶۸,۹۲۳ دانشجو در مؤسسات آموزش عالی ایران در حال تحصیل در یکی از گرایش‌های روان‌شناسی در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری بوده‌اند که رقم بسیار چشمگیر و قابل ملاحظه‌ای است. نکته چشمگیر دیگر اینکه زنان، ۶۴ درصد از این دانشجویان را در این سال تحصیلی تشکیل می‌دهند. در ۶ دهه اخیر تقریباً تقریباً تعداد ۱۶۰,۶۳۵ نفر از مجموع گرایش‌های روان‌شناسی در مقطع کارشناسی دانش‌آموخته شدند که نزدیک به ۶۹ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی هستند. در این ۴۷ سال تحصیلی دانش‌آموختگان کارشناسی روان‌شناسی بیشترین رشد را داشته‌اند و نزدیک به ۶۹ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص داده‌اند، به‌گونه‌ای که مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ در مقایسه با سال‌های تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹، و ۱۳۸۹-۱۳۹۰ به ترتیب از رشد ۲۷۶۶۰ درصد و ۷۵ درصد برخوردار بوده است. علی‌رغم گسترش کمی چشمگیر دوره‌های تحصیلات تکمیلی روان‌شناسی در مؤسسات آموزشی عالی در ایران، به‌ویژه در دهه ۱۳۹۰، بیش از ۶۰ درصد از دانش‌آموختگان روان‌شناسی در مقطع کارشناسی، امکان حضور در مقطع کارشناسی ارشد را ندارند. به عبارت دیگر ادامه مسیر به شکل حرفه‌ای در بخش‌های گوناگون روان‌شناسی برای تعداد چشمگیری از دانش‌آموختگان روان‌شناسی در

1. bright outlook occupations
 2. U.S. Bureau of Labor Statistics
 3. Clay

مقطع کارشناس وجود ندارد. از جهت رشد کمی، دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد روان‌شناسی در رتبه دوم قرار دارند و نزدیک به ۳۰ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص داده‌اند. تعداد دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد روان‌شناسی در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ در مقایسه با سال‌های تحصیلی ۱۳۴۸-۱۳۴۹، و ۱۳۸۹-۱۳۹۰ به ترتیب از رشد ۹۸۹۱ درصد و ۱۲۵ درصد برخوردار بوده است. دانش‌آموختگان دکتری تخصصی روان‌شناسی نزدیک به ۱ درصد از مجموع دانش‌آموختگان روان‌شناسی را به خود اختصاص داده‌اند. تعداد دانش‌آموختگان دکتری روان‌شناسی در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ در مقایسه با سال‌های تحصیلی ۱۳۷۴-۱۳۷۵، و ۱۳۸۹-۱۳۹۰ به ترتیب از رشد ۶۳۶۶ درصد و ۲۵۲ درصد برخوردار بوده است. تعداد دانش‌آموختگان ارشد و دکتری روان‌شناسی و نسبت آن با جمعیت ایران موضوع قابل تأملی است، چراکه دانش‌آموختگان در این دو مقطع تحصیلی نیروی کار حرفه‌ای روان‌شناسی هستند. با در نظر گرفتن جمعیت برآوردشده ایران در سال ۱۳۹۹، تقریباً به ازای هر ۱۶۴۰ نفر، یک متخصص روان‌شناسی در سطح کارشناسی ارشد یا دکتری وجود دارد. هر چند یادآوری این نکته نیز مهم است که دانش‌آموختگان مقاطع کارشناسی ارشد یا دکتری روان‌شناسی برای فعالیت حرفه‌ای نیازمند دریافت پروانه فعالیت از سازمان مشاوره و روان‌شناسی یا بهزیستی هستند. در این ۴۷ سال تحصیلی، زنان در مجموع ۷۵ درصد از دانش‌آموختگان روان‌شناسی را تشکیل می‌دهند و در هر سه مقطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری، دانش‌آموختگان زن از جهت تعداد برتری دارند. رشد کمی دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در مقایسه با بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته به‌طور چشمگیر بیشتر بوده است. برای مثال مقایسه آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در بازه زمانی ۱۳۴۸ تا ۱۳۹۶ (۴۵ سال تحصیلی) و ایالات متحده آمریکا در نوع خود جالب و قابل تأمل است. در سال تحصیلی ۲۰۱۷-۲۰۱۸ تعداد ۱۵۰,۵۴۸ نفر دانشجوی روان‌شناسی در سه مقطع کارشناسی (۱۱۶,۴۳۲ نفر)، کارشناسی ارشد (۲۷,۸۴۱ نفر) و دکتری (۶,۲۷۵ نفر) از مؤسسات آموزشی ایالات متحده آمریکا، دانش‌آموخته شده‌اند که در مقایسه با دو سال تحصیلی ۱۹۷۰-۱۹۷۱ و ۲۰۰۷-۲۰۰۸، به عبارتی دیگر در دو بازه زمانی ۷ و ۴۵ سال، به ترتیب از رشد ۱۸/۵ درصد و ۲۲۷ درصد برخوردار بوده است (مرکز ملی آمار آموزش ایالات متحده آمریکا، ۲۰۱۹) که به شکل چشمگیری کم‌تر از درصد رشد دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران در این دو بازه زمانی است. در مجموع بررسی آمار دانش‌آموختگان

روان‌شناسی در ایران در یک بازه زمانی ۴۷ ساله نشان می‌دهد روان‌شناسی از رشته‌های دانشگاهی محبوب در بین دانشجویان به‌ویژه زنان است و از رشد کمی بسیار چشمگیری به‌ویژه در مقطع کارشناسی برخوردار بوده است. عدم دسترسی به آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در سال‌های میانی دهه ۱۳۴۰، همچنین آمار دانش‌آموختگان روان‌شناسی در دانشگاه آزاد اسلامی در دهه ۱۳۶۰ تا اواسط دهه ۱۳۸۰، اصلی‌ترین محدودیت پژوهشگر در گزارش آمار دقیق از تعداد دانش‌آموختگان روان‌شناسی در ایران بود. گسترش کمی دوره‌های آموزش عالی روان‌شناسی به‌ویژه در مقطع کارشناسی در مؤسسات آموزشی عالی در ایران، نیازمند درکی واقع‌بینانه از وضعیت موجود دانشجویان و دانش‌آموختگان روان‌شناسی و تناسب آن با نیازهای جامعه در بخش‌های گوناگون است، لذا آگاهی از آمار دقیق دانشجویان و دانش‌آموختگان روان‌شناسی گامی مهم در تصمیمات و توصیه‌های سیاستی مرتبط با گسترش کمی و کیفی رشته روان‌شناسی در ایران است. همچنین، شناسایی علایق شغلی دانشجویان و ترجیحات انگیزشی آن‌ها می‌تواند در انتخاب صحیح رشته تحصیلی و شغل کمک کند و به موفقیت تحصیلی و شغلی آنان منجر شود (زارع بهرام‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۹).

سپاس‌گزاری

بدین وسیله از همکاری‌های صمیمانه گروه آمار مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، به‌ویژه سرکار خانم زهره سیفی‌پور سپاس‌گزاری می‌شود.

منابع

- آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۴۹-۵۰. (۱۳۵۰). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
 آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۵۰-۵۱. (۱۳۵۱). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
 آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۵۱-۵۲. (۱۳۵۲). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
 آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۵۲-۵۳. (۱۳۵۳). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
 آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۵۳-۵۴. (۱۳۵۴). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
 آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۵۴-۵۵. (۱۳۵۵). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
 آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۵۵-۵۶. (۱۳۵۶). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
 آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۵۶-۵۷. (۱۳۵۷). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
 آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۱۳۵۷-۵۸. (۱۳۵۸). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.

- آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵. (۱۳۹۷). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
- آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶. (۱۳۹۸). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
- آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷. (۱۳۹۹). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
- آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸. (۱۴۰۰). مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
- انجمن روان‌شناسی ایران. (۱۳۸۸). طرح ممیزی رشته روان‌شناسی. ارائه‌شده به معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، گروه علوم انسانی. مجریان طرح: حمید یعقوبی، حمید پورشریفی، حمید پیروی، انوشیروان رضایی، سعید اکبری، حسن حمیدپور، و سپیده راجزی.
- رحمانی، ر.، و فتحی‌واجارگاه، ک. (۱۳۸۷). ارزشیابی کیفیت در آموزش عالی. *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۱ (۱)، ۲۸-۳۹.
- زارع بهرام‌آبادی، م.، و همکاران (۱۳۹۹). رابطه نیمرخ علایق شغلی با انگیزش تحصیلی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های روان‌شناسی و مشاوره. *روان‌شناسی فرهنگی*، ۴ (۲)، ۲۸۵-۲۶۶.
- صادقی فسایی، س.، و عرفان منش، ا. (۱۳۹۴). مبانی روش‌شناختی پژوهش اسنادی در علوم اجتماعی؛ مورد مطالعه: تأثیرات مدرن شدن بر خانواده ایرانی. *راهبرد فرهنگ*، ۸ (۲۹)، ۶۱-۹۱.
- محبوبی اردکانی، ح. (۱۳۵۰). *تاریخ تحول دانشگاه تهران و مؤسسات عالی در عصر خجسته پهلوی*. انتشارات دانشگاه تهران.
- مصلح امیردهی، ه.، نیستانی، م.، و جهانیان، ا. (۱۳۹۵). نقش ارزیابی بیرونی بر ارتقای کیفیت نظام آموزشی عالی؛ مورد: دانشگاه علوم پزشکی بابل. *پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، ۲۲ (۴)، ۹۹-۱۱۱.
- عباس‌پور، ع.، مجتبی‌زاده، م.، ملکی، ح.، و فراست‌خواه، م. (۱۳۹۴). عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای الگوی بومی اعتبارسنجی نظام آموزش عالی ایران. *پژوهش‌های رهبری و مدیریت آموزشی*، ۲ (۶)، ۱-۵۱.

- American Psychological Association. (2019). *Graduate Study in Psychology Summary Report: admissions, applications and acceptances*.
- American Psychological Association. (2015). *APA dictionary of psychology*. (G. R. VandenBos, Ed.). Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Clay, R. A. (2017). Trends report: Psychology is more popular than ever. *Monitor on Psychology*, 48(10), 44.
- Griggs, R. A., & Jackson, S. L. (2019). *Psychology: A Concise Introduction*. Worth Publishers; 6th edition.
- Kuther, T. L., & Morgan, R. D. (2010). *Careers in Psychology: Opportunities in a Changing World*. Wadsworth, Cengage Learning; 3rd Edition.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2004). *Qualitative research: a guide to design and implementation*. John Wiley & Sons, 4th edition.
- Nolen-Hoeksema, S., Fredrickson, B. L., Loftus, G., Lutz, Ch. (2015). *Atkinson & Hilgard's Introduction to Psychology*. Cengage Learning; 16th edition.
- Schultz, D. P., & Schultz, S. E. (2016). *A History of Modern Psychology*. Cengage Learning; 11th edition.
- U.S. Department of Education. (2019). National Center for Education Statistics.